

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMANUMMER: BIBEL 2011

INNHold

Bibel 2011 / Forankring og fornyelse / Hva betyr en ny bibeltekst for kirkens spiritualitet? / Bibelselskapets samfunnsansvar og vårt / Guds fortelling møter våre fortellinger / Velkommen til ny medarbeider / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

1. søndag i adventstiden – Hilde Barsnes
2. søndag i adventstida – Tore Skjæveland
3. søndag i adventstiden – Ingvild Helene Mydske Fallegård
4. søndag i adventstiden – Torbjørn Holt

Den er vår viktigste kilde til tro.

Bibel 2011

Dette nummeret av Luthersk Kirketidende har Bibel 2011 som tema. I anledning lanseringen av Bibelselskapets nye oversettelse har vi invitert avtroppende generalsekretær Stein

Mydske, påtroppende generalsekretær Ingeborg Mongstad-Kvammen og leder for oversettelsesarbeidet Hans Olav Mørk til å skrive. Mydske vil gi oss innblikk i utfordringer som

oppsto i veien fram mot ny oversettelse, Mongstad-Kvammen presenterer visjoner for den nye bibeloversettelsen, og Mørk kommer med noen konkrete eksempler på bruk av den nye bibelteksten i møte med konfirmanter og i det spirituelle rom.

Det ligger enormt mye arbeid bak den nye oversettelsen. En lang rekke filologer, teologer, litteraturvitere, forfattere, "vanlige" lesere og, ikke å forglemme, Målfrid Norum har lagt ned tid, krefter og samvittighetsfull presisjon for å fremskape denne oversettelsen som tar sikte på å fremstå med et godt, norsk, naturlig og stilfullt språk samtidig som den søker å ligge så nær de gamle grunnspråklige kildene som mulig. I seg selv kan ikke dette ha vært noen enkel balansekunst. Det at Bibelen regnes for en hellig tekst og forstås av mange som Guds eget ord, har ikke gjort arbeidet lettere. Veldig mange har et forhold til Bibelen, som stikker langt dypere enn at den er gammel og kjær. Den er vår viktigste kilde til tro.

Jesajas "jomfru" hadde ikke sterke nok kilder å støtte seg på og har måttet vike plassen. Likedan har betegnelsen "herberge" endret betydning i det norske språk og egner seg ikke lenger som beskrivelse på det befolkede rommet til Lukas. Bibelselskapet har måttet stå

i stormen for slike enkeltord, men har holdt stø kurs, heldigvis. I det jeg kjenner til av den nye oversettelsen, har vi mye bra i vente. Jeg ser fram til å sette meg ned å lese!

Men den største utfordringen ligger fortsatt foran. For én ting er å eie en Bibel. Etter mange år med utdeling av 11-årsbibler, konfirmanbibler og brudebibler er det vel snart ikke det hjem som ikke har minst én Bibel liggende i bokhylla. Men å lese i den? Og dersom de skulle finne på å lese, hva ville de sitte igjen med? Dersom Bibelen skal kunne forstås som en bok til tro og livstolking for flere mennesker enn dem som så og si flaskes opp med de nødvendige forforståelsene, trengs det trosopp-læring. Ikke bare for dem mellom 0 og 18, men

I det jeg kjenner til av den nye oversettelsen, har vi mye bra i vente.

for alle. Denne utfordringen er ikke Bibelselskapets ansvar alene. Her har lokalmenighetene rundt om i landet minst like stort ansvar. De nye teksttrekkene

som trer i kraft 1. søndag i adventstiden, er en god anledning til å gjøre menighetene kjent med Bibelen på nytt – til glede for både nye og gamle bibellesere.

KRISTIN MOEN SAXEGAARD
kristin.moen.saxegaard@ringerike.kirken.no

NYTT KIRKEÅR – NY KIRKELIG ÅRSKALENDER!

Kirkelig årskalender 2012

Skreddersydd for kirkelige
medarbeidere!

- Kirkeårstekster
- Ord for dagen
- Merkedager
- Adresser
- Årsstatistikk

Kr 128,-

Bibel 2011 – Forankring og fornyelse

AV STEIN MYDSKE, GENERALSEKRETÆR I BIBELSELSKAPET

19. oktober får vi en ny bibeloversettelse på både nynorsk og bokmål. Dermed har Bibelselskapet fullført det store arbeidet som ble startet ved tusenårsskiftet, og som har involvert 50-60 spesialister i tillegg til våre ansatte oversettere. Lanseringen av en ny bibeloversettelse er en viktig begivenhet for både kirken, kulturen og samfunnet. En bibeloversettelse skal bygge bro mellom gamle tekster og dagens mennesker. Utfordringen for oversetterne er å finne fram til et moderne mottakerspråk som samtidig tar vare på det som var særegent på kildespråket, både i form og i innhold. Dette har vært retningsgivende for Bibelselskapets nye oversettelse. Vi vil her summere opp noe av det som leserne vil merke er nytt i denne oversettelsen.

Mer pregnant og konkordant tekst

Vi får en ny bibeltekst som er kortere og mer pregnant enn 1978 oversettelsen. Det er faktisk færre ord i den nye Bibelen enn i den gamle! Mens 1978 oversettelsen var meningsnær eller idiomatisk, er den nye bibelteksten mer grunn-tekstnær eller konkordant. Oversetterne har ønsket å få fram noe av det særpregete ved de gamle hebraiske og greske kildetekstene på et moderne norsk. Vi har ønsket å la den norske teksten gjenspeile flere av de litterære virkemidlene som de bibelske forfatterne brukte i sine tekster. Her har vi hatt god og viktig hjelp

av norske stilister og forfattere som sammen med våre beste spesialister på gresk og hebraisk har laget de første utkastene til teksten. Det er første gang stilister på mottakerspråket har deltatt på denne måten så tidlig i prosessen. Forfatterne har også bidratt til å fjerne typiske klisjeer i språket. I arbeidet med de poetiske tekstene har også liturgikere og kirkemusikere fra Den norske kirke og Den romersk-katolske kirke deltatt, for å sikre at den nye teksten skal egne seg til liturgisk sang og tidebønn. Alfabetsalmene i den hebraiske teksten vises nå ved at de hebraiske bokstavene er satt i margin utenfor hvert vers, som i Salme 145 eller hver bolk i Salme 119.

Vi har ønsket å vise at bibelteksten ikke er skrevet i vår tid, ved å bevare noe av det fremmede, det som avspeiler en annen kultur. Derfor heter det "sabbat" og ikke "hviledag" i de ti bud. Rakel tok med seg "terafer" da hun flyttet hjemmefra. Vi har tidligere oversatt dette hebraiske ordet med "husguder", men vi vet faktisk ikke helt sikkert hva det betyr. Beskrivelsen av templet er også svært vanskelig å forstå. En rabbiner har sagt: "Bare Gud skjønner den."

Språkets billedkraft

Tekstens pregnans er også knyttet til hvordan vi gjengir metaforene eller ordbildene. Karl Ove Knausgård var med på å lage det første utkastet

til 1. Mosebok, og han beskriver det slik: "Målsettingen med revisjonsarbeidet var å føre teksten noe nærmere det hebraiske utgangspunktet – i den siste oversettelsen, den såkalte 1978/85-utgaven, som jeg hadde forholdt meg til siden skoletiden, fantes det en tendens til abstraksjon, at helt konkrete bilder som uttrykte for eksempel følelser, ble oversatt til følelser. Slike abstraksjoner er grunnteksten fremmed, for det mest slående med tekstene i Det gamle testamentet er at de er så uhørt konkrete, så fysiske og kroppslige, alt fortelles gjennom handling, og alle bilder dras inn mot kroppen, hjertet som smelter, blodet som kommer over hodet."

Når den hebraiske teksten bruker kroppsbilder i beskrivelsen av Gud, gjør vi det samme: "Ved et pust fra din nese tårnet vannet seg opp" – før het det "ved ditt åndepust" (2 Mos 15,8). "Herre, hør min bønn, vend øret til mitt rop om nåde!" sier salmisten nå (Sal 143,1) – før: "lytt til min inderlige bønn".

Hanne Ørstavik var også med som stilist. Hun skriver: "Å jobbe med en tekst som også skal være Guds ord, utfordrer grunnsynet på hva språk er, og hvordan språk virker. Jeg tenker at bibelspråket faktisk er Guds ord, som hendelse. Da må det være et språk som virker. Og det skjer blant annet gjennom språkets billedkraft. Derfor er det like viktig å ivareta litterære kvaliteter, som at ordene har korrekt leksikalsk betydning. For det ligger mening også i klang, rytme og gjentagelse."

Ny tekst

Nyere bibelforskning har gitt oss ny innsikt i tekster som til nå har vært svært vanskelige å forstå fordi teksten delvis var ødelagt i de manuskriptene vi hittil har hatt tilgang til. Bibel 2011 kan, som den første norske oversettelsen, ta hensyn til alle tekster fra Dødehavsrullene, som nå er publisert i sin helhet. I disse gamle manuskriptene har 1 Samuelsbok på flere punkter en lengre og tydeligere tekst enn den vi kjente fra før, f. eks. i kap 1,24f og i overgangen mellom kap 10 og 11. Disse tekstene støttes også av Septuaginta og er tatt inn i vår nye bibel.

I 1 Sam 1,24 lød forrige oversettelse: «Han var da bare smågutt.» Dette er en fri gjengivelse av den hebraiske teksten, som bare har to ord:

gutt en gutt. I Septuaginta finner vi en lengre tekst. Qumran-teksten er dessverre ødelagt på dette stedet, men det er bevart noen ord som tyder på at teksten opprinnelig må ha sett ut slik Septuaginta har oversatt den. Nå lyder teksten slik på norsk; den handler om Samuels foreldre som tar gutten med til Herrens hus i Sijilo for å ofre: «Gutten var med dem, og de brakte ham fram for Herren. Og hans far slaktet slaktofferet, slik han gjorde hvert år for Herren. Han førte fram gutten...»

I 1 Samuel 10 vil leserne legge merke til at den nye bibelteksten i slutten av kapitlet har en helt ny versjon av vers 27, noe som gjør det lettere å lese sammenhengen i fortellingen mellom kap. 10 og 11. Dette verset ser nå slik ut i Bibel 2011:

27 Men det var noen gudløse menn som sa: "Hvordan kan denne mannen redde oss?" De foraktet ham og kom ikke med noen hyllingsgave til ham. Nahasj, kongen over ammonittene, undertrykte gadittene og rubenittene med makt. Han stakk ut det høye øyet på dem, og det fantes ingen redningsmann for Israel. Det var ingen israelitter igjen på den andre siden av Jordan som ikke Nahasj, kongen over ammonittene, hadde stukket ut det høye øyet på. Men se, sju tusen mann berget seg fra ammonittenes hånd, og de kom til Jabesj i Gilead.

Kjente ord som er endret

En av de siste endringene som ble vedtatt var i juleevangeliet der "herberget" lenge var "gjesterom" i forslaget til ny oversettelse. Men det var lite trolig at de enkle husene i Betlehem hadde egne gjesterom. Nå heter det derfor "husrom", som er en mer åpen oversettelse: "Hun svøpte ham og la ham i en krybbe, for det var ikke husrom for dem." (Luk 2,7)

Det som tidligere het "møteteltet" er nå "telt-helligdommen", som er noe annet enn et møtetelt på norske sommerstevner.

"Nådestol" (1930) er blitt "soningsstedet", da ordet inneholder verken nåde eller begrepet stol.

"Menighetstjener" i Rom 16,1 er blitt "diakon".

På nynorsk vil man merke en sterk forandring i ordforrådet. En konfirmantprest sendte oss en liste med ord som var helt uforståelige for ungdommene. Vi kunne svare ham

at alle disse ordene nå er endret. En endring som var svært omdiskutert i NT2005 var at "disippel" hadde erstattet "læresvein". Nå heter det igjen "læresvein" på nynorsk.

Hva sier de som har vært med?

En teologiprofessor i Det gamle testamente, som har deltatt i prosjektet som teologisk konsulent, sier: "Dette er det morsomste arbeidet jeg har gjort på lenge. Jeg har faktisk fått en ny opplevelse av mange av de bibelske tekstene. Jeg har lest dem med nye øyne."

Karl Ove Knausgård sier: "Bibelen er fortsatt den viktigste teksten som er skrevet. Tanker og bilder derfra styrer fortsatt vår oppfatning av virkeligheten." "Bibelen befinner seg utenfor rekkevidde for alle mine begreper om kvalitet." "Å oversette Bibelen er så nært et idealistisk arbeid som man kan komme i vår tid."

Tidligere generalsekretær i Vestlandske Indremisjonsforbund, Karl Johan Hallaraker som har vært med i Kirkelig responsgruppe, sier: "Dette blir folkebibelen!"

Jostein Andreassen

LIKKLEDET I TORINO

Et tegn for vår tid

Er det virkelig Jesu likklede?

Én ting er i alle fall sikkert: Enten er Likklede i Torino det mest ærverdige og talende relikviet etter Jesus Kristus som finnes - eller så er Kledet det mest geniale, helt ubegripelig dyktig utførte menneskelige produkt som overhodet eksisterer. Det kan bare være det ene eller det andre. Noen annen mulighet finnes ikke.

John Walsh

Første norske forfatter om historiens viktigste relikvie!

Kr 339,-

Bibel 2011 – Hva betyr en ny bibeltekst for kirkens spiritualitet?

AV HANS OLAV MØRK, PROSJEKTLEDER I BIBELSELSKAPET

Guds sønn ble menneske for to tusen år siden. Han snakket det språket vanlige folk snakket, til og med når han snakket til Gud: – Abba, Far! Da kan ikke Bibelen som er broen mellom det som skjedde, og oss, være annerledes! Hvis Jesus snakker annerledes enn oss i Bibelen, hvordan skal vi da vite at han er en av oss – nå? Guds ord ble menneske og er det fortsatt. Nå vet vi hvem Gud er. Hvem er da vi, at vi skulle våge å la Ordet bli fjernt for menneskene? Derfor må også Bibelen oversettes på nytt med jevne mellomrom etter hvert som språket forandrer seg.

Språk er mye. Det er høystil og hverdagspråk, visjoner og fortellinger. Språket er hele verden i oss. Slik er også Guds ord: høystil og hverdagspråk, voldsomme visjoner og enkle fortellinger. Guds ord er hele verden i oss. Og mer slik er også Bibel 2011, den nye bibeloversettelsen fra Bibelselskapet, blitt. Den er blitt språklig tydeligere, bildemessig klarere, litterært sett mer nyansert og innholdsmessig enda mer spennende enn NO 78/85.

Så hva har skjedd i den nye teksten? Og hva betyr det for vår spiritualitet, som er dette fine ordet for de usynlige, men virkelige kvalitetene som er vårt innerste jeg, som former vårt liv, som enkeltmennesker og som fellesskap, disse usynlige men virksomme kreftene som gjør oss til det vi er – som troende mennesker av kjøtt og blod, som bedende og tilbedende og handlende mennesker i verden?

Gudsbildet

Ordet «Far» var også brukt i NO 78/85 som oversettelse av *patēr*. Nytt i Bibel 2011 er at «Faderen» i bestemt form er nesten ute, bortsett fra de stedene hvor Sønnen i bestemt form står sammen med ho *patēr*: i den trinitariske formelen i Matt 28 og i sammenstillingen «Faderen og Sønnen». Ett sted til: I filipperbrevshymnens lovprisning «til Gud Faders ære». På samme måte som det ubestemte «Gud» brukes i determinert betydning – vi snakker ikke om «Guden» – mente våre oversettere at «Far» kunne erstatte «Faderen».

Jesu taler i Johannes fremstår nå med en ny intimitet: «Jeg og Far er ett.» Høydepunktet er den nye tiltalen i Fadervår: «Vår Far i himmelen!» Tiltalen til Gud som far, Abba, som Jesus ble husket for fremfor alt, trer på denne måten tydeligere fram også hos Paulus. «Dere har ikke fått den ånd slavene har, så dere igjen skulle være redde, nei, dere har fått den Ånd barna har, den som gjør at vi roper: Abba, far!»

Bildet av den inkarnerte

Ordet «kropp» fantes i NO 78/85, men ikke brukt om Jesus. For Jesus, han hadde legeme. I Bibel 2011 har Jesus også fått kropp. «Dette er min kropp, som gis for dere.» Og anstøtet i Joh 6,52 er ikke blitt mindre: «Hvordan kan han gi oss sin kropp å spise?»

Det har allerede gått en tid siden Det nye testamentet 2005 ble publisert med mange av disse løsningene i de nye tekstene. I mellomtiden har formuleringene også funnet vei inn i kirkenes åndelige liv, blant annet i den nye nattverdliturgien. Bibelselskapets anliggende vis a vis liturgirevisjonen var for det første at «elven alltid renner fra kilden». Det vil si at liturgien må hente sitt råstoff fra den nyeste og mest oppdaterte bibelteksten som er tilgjengelig. For det andre var det vårt ønske og vår bønn at ny bibeltekst også måtte bli en kilde til ny kreativitet, både i ord og i handling. Spørsmålet er om den nye teksten også vil prege kirkenes forkynnelse og praksis.

For også vi er blitt kropp på en ny måte: Kristi kropp. Betyr dette ordet noe for vår selvforståelse som kirke? Vi har lenge snakket om kirkenes kroppsspråk. Nå understrekes det jordiske, fysiske, nærværende ved kirken også i 1 Kor 12: – Dere er Kristi kropp.

Så er det bildet av mennesket.

Mennesket onde natur er nå ute av Bibelen. Dessverre er den ikke ute av verden, heller ikke ute av meg. Men den har fått en fornyet metafor hengt rundt halsen: «kjøtt og blod», eller bare «kjøttet». Vi prøvde lenge med «menneskenaturen». Våre katolske søsken, sammen med våre forfatterkonsulenter, sa: Det er ubrukelig. Det er for abstrakt og gir helt andre konnotasjoner. Vel, så vår gode konsulent Gunnar Johnstad, så får vi si «kjøtt», da. Ikke alle var enige i det, og for å tydeliggjøre det metaforiske ble «kjøtt og blod» valgt som den generelle gjengivelsen av dette ordet en del sentrale steder, mens der sarks kontrasteres med pnevma, Guds Ånd, står det nå bare «kjøtt»: De som lever slik kjøttet vil, er bare opptatt av det som hører mennesker til. Men de som lever etter Ånden, er opptatt av det som hører Ånden til. For det kjøttet vil, er død, men det Ånden vil, er liv og fred (Rom 8,5f – jfr. Gal 5).

Hva betyr en slik metafor i kirkenes liv og selvforståelse, i dens syn på mennesket? Slik jeg opplever det, er både den vulgære sanseligheten og den fysiske sårbarheten til stede i dette begrepet i større grad enn det var i «vår syndige natur». Salmedikteren Sara Astridatter Utne sa det slik da hun ble spurt om «kjøtt»-

metaforen ville bli forstått av unge mennesker: Dette er en helt ny måte å bruke ordet på, derfor tror jeg unge mennesker kan venne seg til det. Dessuten: «Kjøtt» er noe rått ved det å være menneske.

Mysteriet

I vår tid er man opptatt av det kirken skal ha skjult for offentligheten. Saken er jo den at det vi forkynner og formidler i full offentlighet, er et mysterium av slike dimensjoner at det ofte går oss hus forbi. Kanskje det faktum at ordet «mysterium» som oversettelse av det greske mysterion nå er kommet inn mange steder, særlig i Efeserbrevet, minne oss om dette, gjøre oss nysgjerrige til å utforske dybdene i Ordet og i Gud selv, og stolte over at den troen vi forkynner, ikke bare er så enkel at et barn kan gripe den, men så dyp at selv de viseste av menneskenes barn ikke kan fatte den fullt ut.

– Hvor er da de vise, hvor er de skriftlærde, hvor er denne verdens kloke hoder? Har ikke Gud vist at verdens visdom er dårskap? sier Paulus i 1 Kor 1,20.

Kunsten og poesien

Det er vanskelig å si hva poesi er. Men noen ganger endrer teksten karakter, formmessig, i ordvalg og ordsammensetning. I den nye oversettelsen er flere tekster enn før, både i GT og i NT, satt opp som poesi. Også retorikeren Paulus glimter til. I 1 Kor 15 utfolder han sitt mesterskap i tale, og vi har forsøkt å følge hans glitrende stilistiske konstruksjoner litt tettere enn NO 78/85 gjorde det. Der het det: «Sol, måne og stjerner gir forskjellig skinn.» Nå ligger teksten tetter opp til den greske strukturen: «En glans har solen, en annen har månen, en annen igjen har stjernene.»

Paulus og evangelistene var retorikere, forfattere, kunstnere. Deres møte med skaperkraftens kilde, Jesus Kristus, forløste dem som kunstnere. Ordet er en stadig kilde til ny kreativitet også i kirken. Vår bønn og vårt håp er at Bibel 2011 skal være med og inspirere til ny kreativitet både i liturgi, salmesang, bønn og handling i kirker og forsamlinger over hele landet.

Bibel 2011 – Bibelselskapets samfunnsansvar og vårt

AV INGEBORG MONGSTAD-KVAMMEN, SJØFORSVARSPREST OG PÅTROPPEDE GENERALSEKRETÆR I BIBELSELSKAPET

”Bibelen er jo full av etiske dilemmaer som jeg kan bruke som rettesnor resten av livet!”

En ungdom jeg kjenner, kom begeistret til sine foreldre og fortalte dette etter at han hadde vært på bibelsamtale med presten Lars Peder Holm. Dette var i sommer, og de var alle på familieleir. Hva var skjedd? Jeg tror ungdommene og presten sammen hadde klart å åpne Bibelen og snakke sammen om Bibelen på en ny måte. Og den ungdommen jeg kjenner, hadde sett at ikke bare Bibelens trossdimensjon, men også Bibelens verdidimensjon kan ligge i bunn når han skal utvikle seg som samfunnsansvarlig borger.

”Vi har jo en bibel på norsk. Hvorfor trenger vi en ny oversettelse?” spurte nylig en ung soldat meg. Han vet at jeg er påtroppende generalsekretær i Bibelselskapet, og han vet at det i høst kommer nye bibeloversettelser i Norge. I løpet av noen korte og for meg gyllne øyeblikk fikk jeg formidlet noe om hvorfor vi oversetter Bibelen til bokmål og nynorsk enda en gang. Jeg sa for det første at det norske språk har endret seg siden forrige oversettelse, og at det derfor er grunn til å gjøre en norskspråklig oppdatering. For det andre foreligger det nå forskningsresultater som har ført til at vi har endret noe på bibelteksten. Dette gjelder f.eks. i deler av Samuelsbøkene, som vi har endret i forhold til forrige oversettelse på bakgrunn av den nyeste Qumran-forskningen. Jeg sa til ham

at vi med Bibel 2011 er nærmere kildetekstene i et nytt og levende språk.

For meg belyser disse to unge mennene sin reaksjon i møte med Bibelen og Bibel 2011 et sentralt poeng både i forhold til Bibelselskapets og i den enkelte prests tjeneste. Bibelen er en kjernetekst i vår kultur. Som hovedutgiver av Bibelen i Norge har derfor Bibelselskapet en svært viktig samfunnsfunksjon. Jeg tror at en nasjon som mangler gode oversettelser av sine hellige tekster, blir fattigere. I Bibelen finner vi bakgrunnen for sentrale samfunnsbyggende verdier: nestekjærlighet, frihet, rettferdighet, likhet, mangfold og mange flere. Derfor skylder vi vårt samfunn å stille med en bibelutgave som tar hensyn til de nyeste forskningsresultatene, og som er skrevet på et godt og levende språk.

Bibelselskapets samfunnsansvar er på mange måter også vårt samfunnsansvar som prester. Vi er den gruppen som i vårt samfunn forvalter en bibelfaglig kompetanse. Det er et viktig oppdrag, og jeg opplever at det setter min tjeneste som prest i et større både kirkelig og samfunnsmessig perspektiv. Kanskje fikk jeg utføre litt av det oppdraget da jeg svarte på spørsmålet fra den unge soldaten for ikke så lenge siden.

Inger Elisabeth Hansen skriver i essay-samlingen *Bibelsk (Verbum 2011)*: ”Bibelen er vår kulturs grunntekst og grunnstein, den er

speilet vi speiler oss i, speilet vi vender mot verden.” (s 112) Akkurat dette tror jeg at ungdommen som fikk lese og samtale om Bibelen med presten Lars Peder Holm i sommer, og som begeistret sa til sine foreldre at ”Bibelen er jo full av etiske dilemmaer som jeg kan bruke som rettesnor resten av livet!” fikk oppleve i praksis.

At det nå kommer en ny oversettelse av Bibelen til nynorsk og bokmål, er viktig for Bibelselskapet, og det er viktig for hele det norske samfunnet. Jeg tror Bibelen blir julegavevinneren i år. Den nye bibeloversettelsen skaper et mulighetsrom for oss prester, som er unikt.

I forbindelse med lanseringen av Bibel 2011 vil det komme flere spennende produkter og tilbud fra Bibelselskapet. Et av dem er et lite hefte med julens tekster, som kan brukes til utdeling på julekonserter og julegudstjenester. Mange av dere kjenner kurset ”Vandring gjennom Bibelen”. Dette er i disse dager under revisjon og vil fremstå som et nytt kurstilbud i 2012. Bibelselskapet fortsetter også kursene i bibelfortelling og tekstlesing. En spennende

vandreutstilling med 56 store bilder med bibelske motiver malt av den kasakhstanske kunstneren Nelly Bube åpnes i Vågsbygd kirke i Kristiansand 15. januar. I tillegg til selve utstillingen planlegger vi arrangement som konserter, foredrag og bibelfortellingsforestillinger. Dette er bare noen glimt av hva som kommer fra Bibelselskapet framover. Jeg håper det kan være til inspirasjon.

Ny bibeloversettelse representerer et unikt mulighetsrom for oss som er prester og fagpersoner på Bibelen. Fordi vi har fått en ny oversettelse, har vi nå en fantastisk mulighet til å formidle noe av vår kunnskap om Bibelen, om bibeltekstenes samtid og kulturelle bakgrunn, om Bibelens trodimensjon og verdidimensjon. Vi har en unik mulighet til å lese sammen med barn, ungdom eller voksne og la Bibelen åpne seg på nytt for oss. Vi har et mulighetsrom til å la levd liv og Bibelens fortellinger speile hverandre. Vi har en fantastisk mulighet til å reflektere over forholdet mellom sentrale samfunnsbyggende verdier og Bibelen. Jeg vil oppfordre Luthersk Kirketidendes lesere til å benytte mulighetsrommet vi nå har.

Aktuell bok fra Luther Forlag!

Jens Olav Mæland

GLEMT AV SINE EGNE

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land

Et vekkerrop til norske kristne!

”Har vi glemt våre kristne søsken i Palestina? Mange av dem har emigrert slik at den kristne befolkningen i Det hellige land er dramatisk redusert. Mæland viser oss at de bibelske landløftene ikke kan brukes som unnskyldning for at elementære menneskerettigheter settes til side. Hans bok er et vekkerrop til norske kristne og til alle Israel-venner: ”Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv!”
Professor Hans Kvalbein, MF

”Boken er balansert og kjemisk fri for antisemittisme. Men den lodder situasjonen på dypet. Den historiske gjennomgangen gir en god oversikt over utviklingen i området. Boken er full av informasjon og kunnskap.”
Prest Oddvar Tveito i LK.

Kr 248,-

Bibel 2011 – Guds fortelling møter våre fortellinger

Om ny bibeltekst og konfirmantarbeid

AV HANS OLAV MØRK, PROSJEKTLEDER I BIBELSELSKAPET

Ordet ble menneske, og ordet må bli menneske – gjennom kirkens formidling. De nye generasjonene i Norge trenger både den himmelen Bibelen spenner ut over livet vårt, og møtet med den jordnære Gud som stiger ned til Babylon og Egypt, som blir hjemløs sammen med folket sitt i ørkenen, og som kommer vandrende mot oss i Jesus fra Nasaret. Hva betyr ny bibeltekst for våre konfirmantopplegg? Hva i Bibel 2011 inviterer til nye erfaringer og ny praksis? Hva skjer når bibelens fortellinger møter fortellingen om vårt liv?

Sønnen som kom hjem

Jeg satt en gang på et knøttlite rom på et hospits for hjemløse mennesker i Oslo. Jobben var å være gateprest, en utstrakt hånd fra Gud i et kaldt og ugjestmildt, men likevel sårbart og dypt menneskelig landskap: Oslos rusmiljø. På den andre siden av bordet satt en ungdom. Han var havnet i misbruket ganske nylig og hadde akkurat opplevd å bli avvist av sine nærmeste, blant annet av sin far som han hadde mye bitterhet mot.

– Kan jeg få lov til å fortelle deg en historie fra Bibelen? spurte jeg. Han nikket. Så fortalte jeg historien om gutten som dro hjemmefra og fikk med seg farsarven som han rolig sløste bort på tull og tøys. Så fikk han det vondt, og som det ofte skjer når man har det vondt, så

skjerper smerten blikket for perspektivene i livet. Der han var, på bunnen av virkeligheten, var det ingen som ga ham noe. Ikke engang grisematen fikk han lov å røre. Da kom bildet av faren fram hos ham, og han bestemte seg for å vende hjem. Han øvet på det han skulle si: utsagnet om sin egen uverdighet, selvydmykelsen og innrømmelsen av nederlaget: "Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg ..."

Gutten fulgte med på fortellingen. Jeg gjorde en liten pause før jeg fortsatte: "Da han enda var langt borte, fikk faren se ham." Vet du hva faren gjorde? Gutten ristet på hodet. Denne fortellingen hadde han aldri hørt før. – Han løp i møte med sønnen sin, kastet seg rundt halsen hans og sa: Sønnen min, så godt at du kom hjem!

Jeg løftet blikket og så på gutten tvers overfor meg. Øynene hans sto fulle av tårer.

Fortellingenes mester

Jesus var fortellingens mester. I hans fortellinger blir mennesker og Gud strippet for ytre staffasje og står fram som nakne personligheter bundet sammen i sårbare relasjoner. Denne nakne, sårbare relasjonen ønsker vi å invitere våre konfirmanter inn i. Hva har vi å by på? Bibelteksten og oss selv. Hvordan kan vi som pedagoger, som formidlere, tre inn i rollen

som historiefortellere, formidlere av de livsviktige fortellingene til unge mennesker? Hvordan kan vi få dem med inn i møte med Bibelens mennesker og Bibelens hovedperson: Jesus? Hvordan formidler vi på en måte som gjør at ordet berører?

Du ord som satte klodene i spinn,
som sveipet over dypet i Guds vind,
du ord som kalte lyset frem fra mørke,
som samlet hav, fikk landjord til å tørke,
som lot en duggvåt hage vokse frem
og himmelhvelv bak hav, og fylte dem
med liv, så alt som lever fikk et hjem!

Du trådte ut på menneskenes jord
og lot ditt ord ta form i deres ord.
Et spedbarn gråter i den mørke stallen.
En barnestemme spør i tempelhallen.
I vinden ved Gennesaret: Følg meg!
Ved synagogens bokrull: Det er jeg!
Et ord, og hav og stormvind legger seg.

Du trår på skjulte stier i mitt sinn.
I dypet bak det dunkle går du inn.
Du bærer nøklene til hjertets dører.
Ditt ord er kjøtt og blod, og det berører.
I dypet av meg vekker det en gråt.
Du legger deg og sover i min båt.
Du trår på havet uten å bli våt.

Det er mitt kall å romme dette ord
og så det ut på menneskenes jord.
Et ord i svakhet, viet til å falle,
og til å oppstå og bli alt i alle.
Du er atomers bærekraft. Du er.
I kjærlighetens taushet er du nær,
og i en kropp forkledd i tiggerklær.

Bibelen er fortellingsbasert

Hva skjer med bibelteksten når den blir muntlig? Forskning har vist at når folk skal fortelle hvem de er, eller når de skal finne et uttrykk for sin egen identitet, så tyr hjernen til fortellingsformen. Det er fortellingene som berører, ikke definisjonene. Bibelen er fortellingsbasert. Den er full av rå, opprørende og forferdelige fortellinger – og fortellinger som viser både Guds og menneskers storhet og guddommelige kvaliteter. Har dere ikke lest at det står skrevet i deres egen lov: "dere er guder", sier Jesus i Johannes-evangeliet. Hvordan kan vi få konfirmantene til å se at de er av gudeslekt – skapt i Guds bilde som fantastiske

og underfulle individer av evighetsverdi og med en personlighet som varer ut over døden? Og hvordan kan vi la dem få møte ham som selv er Guds bilde, og som kommer vandrende i møte med oss gjennom Bibelens fortellinger og bilder?

Punkt 1:

Vi må lære konfirmantene våre å fortelle.

Det gjør vi først gjennom å lytte. Til konfirmantbibelen hentet vi fram en metode fra den svenske "Metodboken til Bibel 2000" som kom i forbindelse med den nye svenske oversettelsen ved millenniumskiftet. Metoden het Emmaus-metoden. To disipler på vei, sjokkert over henrettelsen av den de satte høyest – og han som kommer og slår følge, og forsiktig legger et lyttende øre til: Hva er det dere er så opptatt av? Og de forteller. Alle mennesker elsker å fortelle. Noen ganger er det livet om å gjøre når fortellingene er for tunge til å bære. Han er der; han lytter, helt til de har fortalt seg gjennom alt som har skjedd. Så begynner han på sin fortelling. Det er Bibelens fortelling, den som munner ut i historien om ham som ble menneske, som elsket Gud og mennesker, og som døde utstøtt, forlatt og sveket av alle, en smertefull og grusom død, selv etter dagens målestokk. Og vendingen: Han måtte først lide og så gå inn til sin herlighet, alt for vår skyld, for å gjenopprette den brutte relasjonen til Far i himmelen, han som er både far og mor for alle mennesker, særlig for de far- og morløse.

Hvem vet hvordan det gjøres? Hvem kan fortelle meg noe om hvordan unge menneskers fortellinger kan forløses? Fortellingene som handler om det vanskelige og skjulte, men også de som handler om det gode og åpenbare, om røtter og tilhørighet, om gudserfaring og erfaring av menneskers godhet, kjærlighet og mot. Hvem vet noe om hvordan disse fortellingene kan finne sin vei til et møtested der Bibelens fortellinger kan kaste lys, håpets lys og kjærlighetens gullglans, over de unge menneskenes fortellinger?

En kateket fortalte meg at han begynte med å la konfirmantene fortelle sin familiehistorie til hverandre, to og to. Deretter skulle de gjenfortelle hverandres, etter å ha sjekket ut hva som var ok og ikke ok å formidle videre. Resultatet var at de fikk et godt uttrykk for sin egen historie og at de fikk et godt uttrykk for sin egen identitet.

tatet? En dyp stillhet og respekt for det som ble fortalt. Eller at konfirmantene fikk velge en låt som virkelig betydde noe eksistensielt for dem, og presentere den for de andre. Og hvordan de lyttet til bibelteksten han hadde funnet, som relaterte seg til temaet i sangteksten.

Punkt 2:

Vi må selv bli historiefortellere.

Hvorfor ble dere berørt av den fortellingen jeg delte med dere til å begynne med? Både den unge gutten på hospiset og den hjemløse gutten i bibelfortellingen kaller på vår medfølelse og innlevelse. Alle vet noe om hva fedre betyr i gutters og jenters liv. Et ungt menneskes egen livsfortelling møter Bibelens fortelling, og det slår gnister. Er det virkelig sant at det finnes en Gud som forholder seg til min livshistorie på denne måten? Det er vår utfordring å få konfirmantene til å se det. Det gjør vi gjennom å bli historiefortellere.

Punkt 3:

Vi må lære oss å fortelle.

Å fortelle er en kunst. Det handler om å forme et stykke levd liv, et stykke virkelighet, til en sekvens av meningsfylt handling, smidd over en grunnleggende konflikt, som munner ut i en forløsning. Det er å la teksten spille seg ut i hodet som bilder, kino i hodet, memorere det vesentlige og fortelle. En ting til: Å lære seg å fortelle skjer gjennom å fortelle. Når vi forteller, formes fortellingene i oss mens vi forteller. Jo flere ganger vi forteller, desto bedre form får fortellingen inni oss. Vi må leve fortellingene, være dem, gråte dem og le dem, la dem få våre egne ord, handlinger, ansiktsuttrykk og geberder. Vi må bli ordet selv, gestalte det med vår egen livserfaring og troserfaring. Noe av utfordringen i det å formidle Bibelen er å gjenskape den bibelske dramaturgien. Både den hebraiske og den greske bibelteksten bruker noen ganger mange ord for å tydeliggjøre hva den vil si. I stedet for å lese alle ordene, må vi kanskje gestalte teksten og tekstforløpet i vårt eget indre, slik at den gir mening for oss – ikke på tvers av, men i samklang med tekstens egen utsagnsvilje – og så slippe den løs på disse unge menneskenes sårbare sinn som blir avsvidd av nettporno og voldelige online spill, og som roter seg bort i den tomme heroismen

i de endeløse og oppkonstruerte nettpillene i stedet for å oppdage den heroiske dimensjonen i sin egen kamp for å bli gangs mennesker i denne verden.

Punkt 4:

Vi må lære oss noen nye fortellinger.

Hvis jeg spurte dere om hvor mange bibelfortellinger dere kan framføre med overbevisning på strak arm, hva ville dere svare? Noen av dere har sikkert mange, andre kanskje færre. Hvor mye tid har dere brukt på å lære bibelfortellinger utenat? Jeg kjenner en ung prest. Han er travel. Jeg tror han har erfart det samme som jeg: Det å gå meditativt inn i bibelteksten, det å leve seg inn i den, det gir ham også noe å formidle. Hva er det å være travel uten å ha noe å formidle? Luft og tomhet, «som å gjete vinden», som det står i vår nye bibeltekst, i Forkynneren, Kohelets bok. Det er vår nød i Den norske kirke at det er mye teologi og mye teologisk bråk og lite rom for fortellingen: bibelfortellingen og livsfortellingen. Bibelen er full av opprørende og rørende fortellinger, fortellinger som tar opp de aller fleste livstemaer som finnes, også dem vi i vår kultur skammer oss for å snakke om. Kanskje vi må lære oss fortellingen om Sikem og Dina, Dina som er ute på vift og havner i seng med Sikem, og alt bråket og all smerten som kom ut av det. Kanskje må vi ta fram fortellingen om søsknene Amnon og Tamar, som handler om en brors overgrep mot en søster, og følgene det får for begge. Det er nok av krutt og realisme i Bibelens fortellinger til å hjelpe unge mennesker til å komme på talefot med livets flotteste og vondeste sider. Men vi må alltid styre dem inn mot et møte med ham som så menneskene i deres sårbarhet, men aldri fordømte og aldri støtte bort – som i fortellingen om kvinnen ved brønnen, hun som får mot til å se sin egen lengsel og sine egne destruktive strategier i hvitøyet fordi: Han har sagt meg alt jeg har gjort, og uten å fordømme meg.

Troverdig formidling

En vesentlig innsikt er at Bibelens fortellinger må formidles gjennom levende menneskers egen livserfaring for å få liv. Det betyr ikke at alt i Bibelen må være gjennomlevd for at vi skal kunne formidle det med troverdighet, men det

betyr at det er først når vi lar Bibelens fortellinger få en klangbunn fra vår egen livserfaring, at de virkelig blir til fortellinger i mot-takernes ører. Vår jobb er derfor å tyde våre egne liv først; vi er kalt til å være livserfarne mennesker på den måten at vårt eget indre univers er gjennomstreift av vår egen selvbevissthet og tydet i lyset av Bibelens tekster. Det gjør oss til skriftlærde som har gått i himmelrikets skole, og som har både nytt og gammelt å bære fram. Vi kan samle på andre menneskers erfaringer og fortellinger som om de var våre egne, og berike og utvide vårt eget indre landskap på den måten. Og vi kan la de bibelske fortellingene ta form i vårt indre; vi kan befolke dem, gestalte dem ved å gi dem form ved bruk av vår egen livserfaring – kle dem i kjøtt og blod, så å si. Jeg var en gang på retreat med en far- og sønn-gruppe. Vi leste fortellingen om Josef og brødrene. Søndagen skulle jeg lage samtalepreken over klimaks i fortellingen, når Josef møter brødrene sine igjen og må kjempe for å skjule tårene sine. – Hva følte Josef i forhold til brødrene, som hadde behandlet ham så ille? spurte jeg gutta. – Han var glad i dem! kom svaret. – Hvordan vet du det, da? spurte jeg tilbake. – Han gråt! Så enkelt, så grunnleggende, så nært kan en ungdom erfare essensen av en bibelfortelling.

Å frigjøre en livsfortelling

Mens jeg jobbet som gateprest i Tøyenkirken, møtte jeg en ung sørafrikaner som jobbet på et senter for unge som hadde rømt hjemmefra. Han fortalte hvordan han brukte bibelfortellingene til å vende de unge menneskenes fortellinger fra å være fortellinger om nederlag til å bli fortellinger om styrke, nytt håp, forsoning. Den unge mannen som kommer til seg selv, velger å ta tak i sitt eget liv. Fra å være på flukt med et ødelagt og istykkerslått liv bak seg blir han til et menneske som tar sitt liv i egne hender. Hvordan kan det skje? Hva er det som gjør ham i stand til det? Finnes det faktisk en far et sted som vil reagere helt annerledes når den mislykkede sønnen kommer hjem? Er det et nytt ståsted å finne hos denne faren, et sted å starte på nytt? Et sted å finne verdigheten igjen?

Det var en ung mann som endte sitt liv som rusmisbruker. Livet var slått i stykker. En barn-

dom preget av skilsmisse og en far som ikke var der. En mor så skjør som et knekket siv. Nå lå han i kiste. Også da ble fortellingen om sønnen som kom hjem en viktig hjelp, denne gangen for dem som satt igjen. Fortellingen om overdosene ble forvandlet fra en fortelling om maktesløshet til en fortelling om å komme hjem til en ventende far, en virkelig, nær-værende far, den far som alle mennesker lengter etter, og som ingen fedre i denne verden kan leve opp til, men bare forsøke å etterligne så langt det er mulig.

En vidåpen, ventende favn
og en stemme som hvisker ditt navn.
Et tilgivelsens ord til det barn som kom bort,
og du er ikke utenfor mer.
Sett en ring på hans hånd og sko på hans føtter,
kom sammen til fest, til spill og til dans!

– Det er den vakreste begravelsen jeg noen gang har vært i, sa moren etterpå. Jeg hørte fra henne mange juler på rad før hun stilnet. Jeg tror at hun også er hjemme hos Far nå. Men fortellingen om sønnen som kom hjem til slutt, hjalp henne til å bli forsonet med en smerte som ellers var for tung for den lille spurvekroppen å bære.

Min Gud er en Gud som forteller slike fortellinger til menneskene, som selv kom og levde sin fortelling iblant oss, en fortelling om tragedie som vendes til glede og forsoning: «– Fred være med dere!»

Frigjørende og lammende bibelfortolkning

En annen kateket fortalte om en gruppe konfirmanter som skulle lage preken over teksten om den fortapte sønnen, eller «sønnen som kom hjem», som han heter i Bibel 2011. Kateketen innledet fortellingen slik: – Ja, dette er en fortelling om noe som ble mislykket, altså. For konfirmantene hang seg fullstendig opp i det at den fortapte sønnen måtte være Jesus! De pukket på det. Kateketen fortalte at presten til slutt ble så fortvilet at han sa: – Nei, da får vi velge en annen tekst! Så ga han konfirmantene en «enklere» tekst å lage preken over.

Jesus som den fortapte sønnen? For en utrolig tanke. Og er det ikke egentlig mange berøringspunkter mellom Jesus-fortellingen og

fortellingen om sønnen som kom hjem? En sønn som drar av sted fra farshuset, som ender i et land langt borte, som spiser og drikker sammen med tollere og prostituerte, som møter lidelse og død, som til slutt kommer tilbake til en far som elsker ham – for en fantastisk preken denne presten og denne menigheten gikk glipp av fordi han devaluerte konfirmantenes bibelfortolkning! Det er både berøringspunkter og identifikasjonspunkter og spenninger og konflikter mellom fortellingene, men viktigst av alt: Når det virkelig skjer et fortolkningsarbeid av en så kreativ og involverende art som dette, så blir selvfølgelig også fortolkernes livsfortellinger berørt, og de kommer i prosess med bibelfortellingen; den går dem under huden. Og i stedet devalueres deres fortolkning, og de gis en tekst – og sikkert også en fasit – som de skal «lære» og presentere som en ferdigtygd sannhet.

Å gjøre det Bibelen sier

Hva skjer hvis du gjør det Bibelen sier? Bibel, frigjøringsteologi og diakonal praksis hører nøye sammen i konfirmantundervisningen. Som gateprest lærte jeg at jeg har et politisk ansvar, og at jeg også har mulighet til å være aktør i politiske prosesser. Jeg forsøkte å bygge opp en prestetjeneste i Blitz-miljøet i Oslo, og i den forbindelse tok jeg kontakt med lokale politikere for å nyansere det fiendebildet disse hadde dannet seg av blitzerne. Jeg hadde med meg den lokale sognepresten ned der, og vi fikk også Oslo biskop til å stå fram til støtte for miljøet og huset. Har dette noe med Bibelen å gjøre? Har det noe med konfirmanter å gjøre? Bibelen forteller at Gud er rettferdighetens og forsoningens Gud. Jesus var modig når det gjaldt å menge seg med mennesker som var

på utsiden av samfunnet. Han feiret sammen med dem. Hvordan forholder vi oss til de motkulturelle strømningene i ungdomskulturen? Hvordan allierer vi oss med de unges rettferdighetslengsel og vilje til å protestere mot uretten?

I Bymisjonen vandret vi noen ganger både gjennom byen og gjennom bibelteksten. Vi gikk fra Jakobskirken i Oslo øst, forbi prostitusjonsstrøk og kafeer der skudd hadde rammet blindt, og vi leste fortellingene om den barmhjertige samaritanen og om sønnen som kom hjem. I møtet mellom menneskers erfaringer i byen og Bibelens fortellinger falt det nytt lys over begge. Det er i møtet mellom Bibel og virkelighet det skjer. Bibelen må være der det skjer, og fortellingene fra gata, fra de lukkede ungdomsmiljøene med sin lengsel, vold og skjønnhet, må på en eller annen måte få lyde sammen med Bibelens fortellinger – på gata og i kirkerommet.

Som gateprest var mitt program egentlig å gjøre det samme som Jesus: Være blant utstøtte mennesker, hanke dem inn i fellesskapet. En av de flotteste opplevelsene vi hadde, var å kjøre rundt på prostitusjonsstrøket og rundt til alle hospitsene og hybelhusene for hjemløse og hente dem inn til gjestebud i Tøyenkirken – etter mønster fra bibelfortellingen om det store gjestebudet. Aldersgrensen for frivillige var tjueto år; dette er ikke konfirmantarbeid. Men kanskje det er andre grenser å bryte, som konfirmanter kan være med på? Bare det å gå ut og samle inn penger, oppleve å bli avvist og ønsket velkommen, er også et stykke levde bibeltekst. Det er dette jeg mener med å være «dikter på virkelighetens språk»: å bli forløst som livskunstner i ord og handling gjennom møtet med Guds levende Ord i Jesus.

Velkommen til ny medarbeider

Idet vi begynner gjennomgangen av tekstene for det kommende kirkeåret, vil vi ønske velkommen vår nye tekstmedarbeider Per Kristian Sætre som er kapellan i Jar. Vi er glade for at han har tatt imot utfordringen til å skrive for Luthersk Kirketidende, og ser fram til det han har å bidra med.

SØNDAGSTEKSTEN

Sjur Isaksen, Tore Skjæveland, Ingvild Helene Mydske Fallegård og Torbjørn Holt

1. søndag i adventstiden

27. November 2011

Lesetekster

Jes 61, 1–3

Åp 5, 1–5

Prekentekest Luk 4, 16–22a

Nådens år

- er godt budskap. Å, starte et nytt år hvilende i nåde er å være velsignet. Er å starte med blanke ark. Er å vite at en er omsluttet av en kjærlighet som bærer håpet i seg, og som gir ordet fremtid innhold. En åpen favn for liv som bærer historier om snubling, sårbarhet og ting som har gått i stykker.

- undertrykte skal settes fri
- fanger skal få frihet
- blinde skal kunne se
- knuste hjerter skal bli hele
- de som sørger skal trøstes
- lovsang skal lyde istedenfor motløshet

Alt dette skal kalles rettferds mektige trær, som Herren selv har plantet for å vise sin herlighet (Jes 61,3).

La oss derfor denne søndagen plante mektige trær av håp om å bli tatt imot av en åpen favn,

av et nådens blikk, og at knuste hjerter kan bli hele igjen i lyset fra han som er oppfyllelsen av alle disse løftene, Jesus Kristus, som kom til deg og meg!

Teksten

Dette er et førsteklasses eksempel hos Lukas for hans teologiske prinsipp om løfte og oppfyllelse. For sin beskrivelse av Jesu åpningstale bruker Lukas som en av sine kilder Mark 6, 1–6a, et avsnitt som ikke beskriver starten av Jesus sitt virke. Lukas bruker også tradisjonelt materiale i vers 17–21, som har teologiske motiv som er sterkt fremme i Lukas-evangeliet.

Vers 16: "hvor han hadde vokst opp": Det er viktig for tolkningen av reaksjonen til folket i Nasaret i det vanskelige vers 22 å ha med seg at i begynnelsen mente Jesus sine sambygdinger i lille Nasaret at de kjente ham (Joh 1,45–46).

"synagogen": Det er trolig at sabbatens synagoge gudstjeneste i det første århundre besto av synging av en salme, resitasjon fra Shema og de 18 velsignelsene, en lesning fra Torah og en lesning fra Profetene, en tale om meningen i tekstene, en velsignelse og en prestelig velsignelse fra 4 Mos 6, 24–27.

"sabbaten": Dette er den første av 6 hendelser som forteller om Jesu aktivitet på sabbaten; 4,31–37; 6,1–5; 6,6–11; 13,10–17; 14,1–6. Denne fortellingen er programmatisk for tolkningen av de andre hendelsene om Jesus sine gjerninger på sabbaten: Sabbaten er underordnet Jesus fordi han er den eskatologiske oppfyllelsen av Guds løfte for dem som sulter, de syke, og for fangene.

"slik han pleide": Lukas understreker kontinuiteten mellom det gamle og det nye; Jesus står i den fremste linje i forhold til Israels tradisjoner.

Vers 17: "han fant stedet": Her er vi rett inn i Lukas sin teologi om løfte og oppfyllelse. Slik analysen av vers 18–19 vil gjøre klart, ble ikke denne Jesaja-teksten funnet på en av synagogerullene. Det er en kreativ tekst, vevd sammen av Jes 61,1–2 og Jes 58,6, og ispedd farger av Lukas sin kristologi.

Vers 18–19: Denne teksten består av Jes 61,1a, b, d og Jes 58,6d og 61,2a. Ved å sitere Jes 61 som også ble brukt av qumranittene om dem selv i 11QMelch, unngår Lukas de elementene som kunne åndeliggjøre teksten eller smalne fokuset til å handle om "det sanne" Israel. Men han tar ikke med Jes 61,1c "for å lege dem som har et knust hjerte" og Jes 61,2b–3a "en dag med gjengjeld og straff fra vår Gud; jeg skal trøste alle som sørger, og gi de sørgende i Sion hodepynt i stedet for aske" Han legger i stedet til Jes 58,6 "setter de undertrykte fri", som kommer fra et avsnitt som beskriver Jahves trofasthet og ønsker, og som refererer til at de som med urett er lenket, skal settes fri.

"Herrens Ånd er over meg": Fra vers 1,35 og 3,22 hører vi at Jesus har den Hellige Ånd. Målet for den Hellige Ånds gaver er understreket: det er for dem som lider økonomisk, fysisk og samfunnsmessig.

"godt budskap for fattige": Med denne modifiseringen av Jes 61, spesielt gjennom introduksjonen av Jes 58,6, viser Lukas at "de fattige" ikke skal tolkes metaforisk som "Israels trengende", men at målet for Guds nåde blir synlig gjennom den nye pakt. Lukas vil vektlegge dette budskapet om universalisme i vers 25–27. Når man også studerer 6,20–26 og 7,22 og 14,13,21 vil en se, at "de fattige" skal tolkes av konteksten.

"fanger skal få frihet": Vi kan se dette as-

pektet av Jesu sin forkynnelse oppfylt i 13,10–17, om kvinnen som var krumbøyd og ikke kunne rette seg opp og ble løst fra en sykdomsånd ved at Jesus la hendene på henne, og i 23,39–43, om forbryteren på korset ved siden av Jesus, som blir invitert av Jesus til å bli med til Paradis, men kan også ses på som en referanse til alle som er fanget på grunn av at de står i gjeld, og adresser de som holder dem fanget i 6,35 og 37, "Døm ikke så skal dere ikke bli dømt. Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt. Ettergi, så skal dere få ettergitt." Bildet av det bibelske jubelåret kommer også til overflaten i denne setningen. Jubelåret ble holdt hvert femtiende år. Gjennom dette året ble markene lagt brakk, personer returnerte til sine hjem, gjeld ble slettet, og slaver ble satt fri. Bildet oppstod for å understreke gjenoppretelse, start, tro på Guds suverenitet og overbevisning om at strukturene for samfunnsmessig og økonomisk liv skulle reflektere Guds rike. Selv om det er en sosioøkonomisk bakgrunn for jubelåret, skal en også huske på at "aphesis" er det ordet Lukas bruker for "tilgivelse" av synder, 24,47, "og i hans navn skal omvendelse og tilgivelse for syndene forkynnes for alle folkeslag; dere skal begynne i Jerusalem."

"for å sette undertrykte fri": denne setningen fra 58,6 inneholder også ordet aphasis og det greske ordet thraou som ligger bak undertrykte, betyr bokstavelig talt å sprengte i stykker.

"rope ut et nådens år for Herren": Lukas har endret verbet fra LXX i Jes 61,2a fra kalesai (kalle) til keryxai (rope ut). For Lukas er proklamasjonen at i Jesus, har Gud oppfylt de gamle løftene.

Vers 21: "I dag er dette skriftordet blitt oppfylt": Ordet "i dag" introdusere et viktig tema hos Lukas og skal ikke tas som en referanse til den historiske tiden da Jesus levde, men heller som en referanse til nåtiden som er tiden for løftets oppfyllelse. Den voksne Jesus sine første ord i Lukas tar for seg temaet om Guds trofasthet mot sine løfter.

Vers 22: "alle roste ham og undret seg over de nådens ord som kom fra hans munn." Det er ikke noen bevis for at hos Lukas eller andre greske skrifter at verbet "martyrein" er gjenstand for en negativ mening: "at de bar vitne mot ham." Indreskrifflig bevis peker mot

rosende ord fra folkemengden. Paralleller fra Apg 14,3; 20,24,32 peker i retning av at "hoi logoi tes charitos" burde oversettes ikke som nådige eller rosende ord, men som frelsende ord. Nasaret sine innbyggere er forundret over at en som de har kjent hele tiden, er budbringeren av slike gode nyheter.

Gode nyheter

Vi er alle glad i gode nyheter. Når vi har en god og en dårlig nyhet og fortelle, starter vi gjerne med den gode i håp om at den skal veie opp for den dårlige som kommer etterpå. Jesus kom med gode nyheter til oss alle, både den gangen han gikk blant oss, og nå; likevel ble det snudd til å være dårlige nyheter for mange, både da og nå. Av og til er vi alle og enhver i det hjørnet at vi har en tendens til å tolke alt i verste mening. Det kan handle om mange ting: Vi har en dårlig dag; vi synes verden er urettferdig; den som kommer med et budskap til oss, er vi ikke i stand til å høre på eller mangler troverdighet for oss. Jeg har lurt en del på det i det siste, hvorfor det er slik at folk opplever at de ikke kan finne et hjem for troen sin i kirken, men at de opplever enkeltmøter med kirkens medarbeidere som positive og troverdige i mange tilfeller, men kirken som institusjon som det motsatte. Hvorfor er det ikke slik at enkeltmøtene da endrer folks opplevelse av kirken? Hva om det er slik at kirken nå, slik den var på Jesu tid, også blir bidragsyter til å gjøre det vanskelig for folk å høre de gode nyhetene? Ikke noe hyggelig spørsmål å stille, og egentlig håper jeg at vi kunne svare et rungende nei, men jeg er redd at om vi skal være ærlige, så må vi kanskje innse at det er noen som opplever kirken slik. De gode nyhetene er jo da likevel at det er et nådens år som alltid kommer oss i møte, et nytt år med nye muligheter til på nytt å koble oss på våre røtter og kjenne at det bærer. Når vi nærmer oss Gud, kommer vi også nærmere oss selv. Når vi får kontakt med vårt eget hjerte, begynner vi også å ane Guds. Har vi kontakt med vårt eget hjerte, kan vi også formidle Guds hjerte. Et hjerte når alltid et annet! Da brytes våre forsvar ned, og sannhetens vei ligger åpen, fordi ærlighet gjør oss stille og åpne.

Mottagelighet

Dagen bærer ansvar og plikter i seg. Natten er tiden for å hvile og selv bli båret. I denne vekslingen lever vi våre liv i å gi og bidra, i hvile og mottagelighet. I denne vekslingen finnes det en balanse lagt der som omsorg fra vår skaper. Hver eneste dag som går mot kveld, åpnes også våre liv opp for mysteriet etter som dages-timene ebber ut, og natten kommer mot oss. Å ta imot og hvile er like viktig som aktivitet og tjeneste. Men stillhet og ro gjør oss også mer sårbare, fordi tanker og lengsler får rom til å tale og stillhet til å lytte til både gleder og sorger. Hvordan legger vi til rette for mottagelighet?

Hvordan skaper vi rom for mennesker til å oppleve Guds nærvær? Hvordan kan det gode budskap formidles slik at det oppleves som akkurat det, godt budskap?

Taler ikke ofte våre handlinger sterkere enn våre ord? Så la våre ord ledsages av handlinger og et oppriktig ønske om å møte mennesker der de er, ta på alvor tro, lengsler og håp, selv om det ikke alltid har den formen vi forventer, eller de ordene vi har hørt før. Hjemlengsel har mange slags uttrykk!

Knuste hjerter skal bli hele

"Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet

og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren." Den nåden som Jesus snakker om, skal vi hvile i, men den skal ikke gjøre oss passive. Den skal tvert imot vekke engasjement og kraft til forandring. Nåden gir stadig nye muligheter for den som ellers skulle kunne gi opp. Den gir nytt håp for oss som bærer på livets smerter og vanskeligheter. Dessuten er den nåden som Jesus løfter frem, uendelig åpen. Den stiller alle mennesker på samme linje og er radikal og dyper enn noen av oss kan lodde. For alle som ser sin egen maktesløshet, blir åpenheten en enorm kraftkilde, og med den innsikt og i den kraft kan vi forandre verden. I Jesu navn fikk disiplene mot til å se hvert eneste menneske, og rive ned murene mellom ulike folkegrupper.

Hvem kan lege et knust hjerte? Det kan bare Gud, for selv omsorg og terapi har sine grenser,

og kun den altomsluttende kjærligheten kan jage frykten og motløsheten ut og legge håpet i et knust hjerte slik at det kan hvile.

Friheten

- ligger i trosbekjennelsen, i erkjennelsen av at vi trenger Gud og hverandre. Når undertrykte får sin frihet, kan tillit på nytt bygges! Når vi kjenner oss tatt på alvor, legges trygghetens brosteiner under våre føtter.

Gudstjenesten

Det er 1. søndag i adventstiden, en dag for å feire et nytt nådens år!

”Mens frost og vintermørke rår, begynner kirkens nye år, og våre sinn skal være vendt mot lyset som på jord er tent.

Han kommer stadig til oss inn og lar oss se Guds milde sinn. Vårt ønske ved den tente krans er at våre liv må være hans.”

Nos nr 23 Svein Ellingsen

HILDE BARSNES
Sjmannsprest i New York

2. søndag i adventstida

4. desember 2011

Preiketekst: Luk 21,27–36

Lesetekstar: Jes 65,17–19; 1 Kor 15,50–57;

Forteljing: Joh 14,1–11 (tidl. 3. s. e. påske II);

Poetisk tekst: Salme 85,10–12+14

Til dagen

Dette er ein søndag då kyrkja køyrer på eit anna spor enn samfunnet omkring. Dei kyrkjeuvante syng julesongar på dei mange julekonsertane og føler seg ofte svært så kyrkjelege i desember. Men kjem dei til gudsteneste, merkar dei straks at kyrkjelyden helst skal halda seg til den lilla advents og førebuingstida – og endetida.

Kyrkjeårsdagen handlar om at Jesus skal koma att – koma att fysisk i historia som fyrste gongen, og ikkje berre som anamnese, som ihukomming i jula. Fyrste søndag i adventstida handla om Jesus som ropa ut eit nådens år, og denne dagen om avslutninga av nådens tid, også i regi av Jesus. I løpet av kort tid møter me endetida med mange fasettar. Domssundagen for fjorten dagar sidan hadde fokus på dommen, denne dagen på forventning og håp.

Til teksten

For eit år sidan hadde denne sundagen nesten same tekst i dei gamle tekstrekkene, men etter tekstrekkekomitéen si bearbeiding har han fått eit anna fokus. Versa (v 25–26) som handla om redsle er tekne bort, og åtvaringa om livsførsel og oppfordring om å vaka og be (v 34–36) er lagt til. Dermed er fokus vendt frå endetids-teikna og det skremmande i verda til den individuelle førebuinga. Kontrasten mellom katastrofane, redsle, teikna i sol og måne, skaking av himmelkreftene og at menneskesonen kjem i skya med kraft og herlegdom, vert nesten borte.

Teksten er ein del av det som vert kalla den synoptiske apokalypsen. Apokalyptikk finn me i GT i Daniels bok og apokalyptiske innslag hjå profetane t.d. Jesaja 24–27 med profetien om Herrens gjestebod på fjellet i Jes 25,6f. Apokalyptikken spela ei viktig rolle i jødedomen på Jesu tid. Vekta ligg på å openberra Guds plan med historia og visa at den noverande trengselstida skal verta avløyst av

Guds dom og frelse. Ein vil òg gje eit gløtt inni det himmelske. Målet med apokalyptisk litteratur er å gje trøyst og formaning til Guds folk.

Alle tre synoptikarane har med ein eskatologisk tale av Jesus før hans lidning og død, der han snakkar tider som skal koma. Det skal verta trengsletid, Jerusalem skal ødeleggjast, det skal vera teikn som skal tydst, Menneskesonen skal visa seg og fria ut sine, og det munnar ut i ei formaning om å vaka.

Kikkar ein i synopsen, ser ein at Lukas-teksten er enklare enn både Matteus 24 og Markus 13. Lukas har ikkje med at stjerner skal falla ned, at Menneskesonen skal følgjast av englar som skal henta dei utvalde, eller at ingen kjenner dagen og timen. Lukas-evangeliet si oppfordring til å vaka er ikkje følgd av ei likning (Mark og Matt) eller forteljing om Noahs dagar og bortrykkinga (Matt). Felles er at Menneskesonen skal koma synleg for alle (v 27) og ikkje berre for Guds folk, men Guds folk vert oppfordra til å læra av fikentreet (v 29–31); det vil seia å tolka teikna i retning av håp og løftet om Guds endelege siger. Vers 32 er uttrykk for ei nærforventning om at det skal skje i den dåverande generasjonen si tid. Til oss, mange generasjonar etterpå, fortel dette verset at å tolka tidsperspektivet i Guds plan ikkje er moeleg for oss. Samstundes skal me likevel leva som om det er nær føreståande og ha forventning og vera klare. På spørsmålet om tid må me svara: Så nær at det angår oss.

Vers 28 er særstoff hjå Lukas: *”Men når dette tek til å henda, skal de retta dykk opp og lyfta hovudet! For då skal de snart setjast fri.”*

Orda i vers 33 er felles for alle, men orda om at det kjem overraskande, ingen kjenner dagen og timen, er annleis hjå Lukas. Lukas er òg åleine om å nemna sorgene i dagleglivet (v 34) som ein kontrast til å vaka og om å ha med ei oppfordring til å be om styrke (v 36).

Å følgja Lukas her betyr mindre konsentrasjon om detaljane i hendingane og meir konsentrasjon om han som kjem – mindre på kontrast mellom endetidskatastrofar og endetidsforløyning og meir på forventning og endetids glede. Særstoffet gjev eit fokus på trøyst og håp (v 28) og oppfordring til bøn (v 36).

Til preika

Det er som regel ikkje familie gudsteneste denne sundagen, for det er ofte fyrste sundag i advent. Difor kan ein kanskje rekna med meir vaksne og bibelvante deltakarar, dersom det ikkje skal skje noko spesielt og meir folkekyrkjeleg som utdeling, jubileum eller visitas. Då kan ein leggja inn meir til å utdjupa bibelkunnskapen.

Fokus i teksten er å gje dei som kjenner Jesus, ei forventning om å møta Jesus att som befriar i endetida, og ei formaning om å vera klar. Teksten sin funksjon er å gje håp, og det vil eg la vera preika sin funksjon òg. Eg vil velja som grunnmetafor eller gjennomgangstema: ”Når verda går av hengslene, er det Gud som oppnar døra inn til sit rike”.

1. Når verda går av hengslene, er det Gud som oppnar døra inn til sitt rike – og Jesus gjev oss ein gløtt av Guds plan.

Mange menneske i dag trur at det er ein plan med tilveret. Nokon trur at mayaindianarane kjente planen og har ein kalender som spår jordas undergang i adventstida neste år, fordi kalenderen deira ikkje går lenger. Til det må me seia: Ja, det er ein plan, men den er ikkje styrt av Mayaane, men av Gud. Og datoene er feil, for dagen og timen kjenner ingen. Gud har ein plan trass vår oppleving av klimakatastrofar, uforståelege ulukker, meiningslaus vondskap og ei verd som går av hengslene. Julia var ein del av Guds plan. Gjenkomsten er ein del av Guds plan. Slutten er ikkje ein undergang, men ei gjenoppretting. Ingen kjenner framtida – bortsett frå det Jesus har vist oss som gjennom ein dørgløtt inn i Guds rike. Hans plan står fast og gjev oss håp.

2. Når verda går av hengslene, er det Gud som oppnar døra inn til sitt rike – og Jesus tenner forventning og glede.

Eg hugsar ei teikning i ei bok, av ei stor dør som er opna på gløtt, og to små barn som kikkar inn på eit stort juletre med tente lys og presangar under. Det er eit gløtt inn i forventninga. Det er den gode juleforventninga, skapt av tidlegare juler. Slik vert forventninga til Jesus skapt av våre møter med han – fordi me skal kjenna han igjen.

To snakka saman om jul. Den eine sa:

”Tenk om det hadde vore jul heile tida, ville ikkje det vera kjempeflott?” ”Nei,” svara den andre, ”eg ville nok bli lei av ribbe og kake-menner og barnåler og snø dersom alle dagane var slik.” ”Men det var ikkje det eg tenkte på,” sa den andre. ”Tenk å alltid gleda seg, tenk å alltid sjå fram til gode dagar, å henta fram dei gode minna frå tidlegare juler og gleda seg til felles opplevingar, gleda seg til overraskingar, sjå fram til gledene.”

Ikkje alle ser fram til jul, men tenk kor flott det er når ein har noko å sjå fram til, noko å gleda seg til. Kanskje du har venta på nokon som skulle koma. Ein venn på besøk, ungane heim til jul, ein kjæraste som snart skal koma. Håpet og forventning om å gjenta det gode møtet er endetidas håp.

3. Når verda går av hengslene, er det Gud som opnar døra inn til sitt rike – og Jesus bed oss vaka og be.

Be? Tek ikkje Gud vare på oss? Å be er å ta håpet på alvor, håpet fører til handling, bøn fører til Gud. Det er så mange ting som drar vår merksemd vekk. Jesus nemner spesielt sorgene i dagleglivet; det kan utbroderast i adventstida når ein er midt i oppkøyringa til julestress.

Håp i mørke dagar – nokon høyrer vår bøn. Å vaka og be er å ta vare på kontakten med Gud midt i dagleglivets sorger.

Dei to borna frå biletet i boka står i mørkret, enno ute i den mørke gangen, men kikkar inn på julepynt og lys og varme. Akkurat no står me på terskelen til jula. Og terskelhandlinga er å vaka og be, vera klar til å gå inn til gleda. Nokon av oss tar det enno med ro og står ute i adventsgangen, medan andre har tatt steget og står alt med eine foten i jula.

Avslutning.

Me skal planlegga jula og feira jul slik at me gler oss til neste jul. Me skal læra kjenna Jesus og feira Jesus, slik at me kan leva i håpet og gleda oss til å møta han igjen.

Til gudstenesta

Den noverande kollektbøna er nær teksten og kan godt brukast som dagens bøn, dersom det ikkje er komen nokon nye og betre, men høver ikkje så godt til samlingsbøn. Oppfordringa til bøn om styrke kan ein fylgja opp i forbøna ved

å la eit gudstenestegruppe utarbeida ei slik bøn.

Det kan vera på sin plass å introdusera nokre julesalmar som tematisk høver til dagen ved sida av adventsalmene.

NoS 3 «Å kom, å kom Immanuel» har våk-og-be-perspektivet

NoS 5/6 «Gjer døri høg» har forventingsvers: v6–8

NoS 13 «Blomstre som en rosengård» tar opp profetien frå Jesaja og forventninga om nyskaping

NoS 14 «Jeg løfter opp til Gud min sang» tar opp preiketeksten, særleg vers 2 og 3: «Når min forløsning stunder til» og «Når fikentreet skyter blad»

NoS 260 «En dag skal Herrens skaperdrømmer møte» har gjenkomstmotiv og nyskarmotiv v1 og fikentremotivet i v3

NoS 31 «Jeg synger julekvad» har forventning retta mot fortid v1, notid v2 og framtid v4

NoS 64 «En krybbe var vuggen» set jula i perspektiv som ein del av Guds plan

NoS 42/43 «Her kjem me Jesus dine små» har våk-og-be-perspektivet i v4–6 og forventning i v7

TORE SKJÆVELAND
Kirkefagsjef, Bjørgvin bispedøme

3. søndag i adventstiden

11. desember 2011

Prekentekest: Luk 3, 7–18

Lesetekster: Jes 40, 1–5; Jak 5, 7–8

Til søndagen:

Høytiden nærmer seg. Den vakreste og mest tradisjonelle av alle våre høytider. Adventstid er forberedelsestid. Hjemme, på kjøkkenet, på skolen, i barnehagen, i kirken, i hjertet. Vi venter på Ham som ble født og lagt i en krybbe. Adventens lilla farge er den samme som fastetidens lilla og begravelsens lilla stolafarge. Vi er ikke framme enda. Vi venter fortsatt. De første disiplene ventet, med brennende iver; de levde i troen på at Herrens gjenkomst var snar. Vi står i et stort fellesskap av mennesker som har ventet og fortsatt venter på Jesus.

Til tekstene:

Lesetekstene finner vi Jesaja 40, 1–5 og Jakob 5, 7–8. Det handler om trøst og veirydding hos Jesaja – om å legge kongsveien for vår Gud, rett igjennom den tørre ørkenen. Hos Jakob handler det om tålmodig venting.

Jesaja-teksten gir god mening i en tid der vår verden trenger mange former for trøst, og der de fleste av oss trenger å rydde plass i vårt indre til å ta i mot Julens budskap, nok en gang. Jesaja skriver: “Legg en kongsvei for vår Gud rett igjennom ørkenen!” Mange mennesker strever med tomhet, livets mening; “ørkenbildet” kan gi gjenklang hos mange. Videre “Rydd vei for Herren” – mange av oss fyller livene våre med så mye! Ting, møbler, interiør, aktiviteter, og så fyller vi hodet, tanker og sinn med enda mer – facebook holder oss stadig oppdatert, internett på telefonen, mail til en hver tid, blogg, TV; vi får ikke fred! Ferie og fri er ikke lenger hva det en gang var. Hva får det for betydning for vår tro? – for vår evne til å forberede oss? Klarer vi å vente lenger uten å være online?

Til preteksten:

Det er Lukas som er evangelist i dag. Folk kom i skarer for å bli døpt av Johannes, men han møtte dem med skarpe ord; “Ormeyngel”. Matteus har også med dette i sin fortelling om

den samme hendelsen, Matt 3, 7, mens Markus har en annen tilnærming, Mark 1, 2–8.

Hvem var folket som kom i skarer for å bli døpt av Johannes? Hva ville de bli døpt for?

Johannes, Sakarjas sønn, har fått Guds ord i ødemarken, og han har begynt sin reise rundt i landet omkring Jordan. Han forkynner en omvendelsesdåp som gir tilgivelse for syndene. Han siterer profeten Jesaja og oppmuntrer; “Rydd Herrens vei, gjør hans stier rette! Alle mennesker skal se Guds frelse.” Johannes sin bruk av Jesajas gamle ord fører til at folk ønsker dåp.

Johannes må være en drøm av en forkynner! Ordene virker; mennesker handler.

... Og møtes av “Ormeyngel!” Slanger! Barn av slanger! I 1 Mos 3 er slangen den listige, den som frister kvinnen og deretter mannen over evne, den som innleder avstand mellom Gud og mennesket.

Menneskene som søkte seg til Johannes for å bli døpt søkte vel derimot nærhet til Gud, og ikke avstand?

Kanskje har Johannes røntgensyn og ser menneskets indre? Kanskje har han fått et budskap som forteller ham om menneskets sanne natur? Johannes finner det i hvert fall på sin plass, i denne stund, å gjøre det helt klart og tydelig at dåpen til syndenes forlatelse ikke på noen som helst måte skal være enkel måte å komme unna den kommende vrede på. Han tegner opp bildet: Det handler om et tre og dens frukter. Det kristne menneskets konkrete handlinger skal følge av dåpen til syndenes forlatelse. Kort og godt.

Er det en advarsel Johannes vil ut med til folkeskaren? Som om han vil si: “Den dåp jeg gir dere, fritar ingen for ansvar!” Videre utdypet han for dem at han ikke er Messias, Luk 3, 15ff. Det skal komme en som skal døpe med Hellig Ånd og ild, og det skal være en annen dåp enn dåpen med vann, som Johannes tilbyr.

Uansett Johannes sin klare tale: Folket lar seg ikke skremme. V 21: “Hele folket lot seg nå døpe,” og “Jesus ble også døpt.”

Jeg er vant til å tenke på dåpen som renselse og frelse. Kanskje skal jeg også tenke på dåpen som en kilde til handling?

Dåp – nærselse

Dåp – frelse

Dåp – kilde til handling

Slik døpefontens vann stadig blir fylt opp, får også min tro stadig påfyll i kirkens rom.

Prekenskisse:

Innsteg – Gud søker igjen nærhet til menneskene – nærheten som ble brutt i paradiset hage – nærheten som profetene har forkynt om i sine ord om omvendelse! Menneskenes varige svar har uteblitt.

Guds ord skapte verden; Guds ord sendes nå igjen til verden. Julens høytid er Festen rundt Ordet.

Adventstiden er vår forberedelsestid. I nytestamentlig tid var Johannes den som utgjorde forberedelsestiden.

Folk vil døpes – vers 7. Skarer av folk. De hører Johannes sine ord; de er villige til å agere på ordene.

Advarsel: “Len deg ikke på historien!” – vers 8–9. Det rettes en advarsel i teksten, en advarsel mot å lene seg på historien, holde fast ved sin stamfar, sin tro og tradisjon. Men da ligger øksa klar til bruk, slik bildet fra teksten forteller.

Å gjøre sin tro – vers 10–11. Det er hos Lukas vi finner historien om den barmhjertige samaritan. Lignelsen er like enkel og konkret i sitt ærlige budskap som Johannes i møte med folkeskarer som ønsker dåp.

Vi lever i en verden som skriker etter kristen nestekjærlighet og konkret handling. Den bibelske oppskriften fra Lukas er såre enkel, og nettopp derfor så utrolig vanskelig i all sin konkrethet: “Den som har to kjortler, skal dele med den som ikke har noen, og den som har mat, skal gjøre det samme.”

Vi kan fort her rote oss bort i teologi og tolkning. Johannes sine ord innbyr ikke til slik tolkning. Det handler om “å gjøre sin tro”, diakonien, nestekjærlighet. “Forkynn evangeliet – bruk om nødvendig ord.” (Frans av Assisi)

“Å gjøre sin tro” kan fort oppleves som krav. “Å leve sin tro” er mindre kravfullt, og kanskje enda bedre er det å tenke på dåpen som en kilde til handling. Dåpens vann, en kilde med

levende vann.

Utsteg – “Hva skal vi da gjøre?” Gjør din tro, lev i dåpens nåde, og lev ut din tro i handling! Adventstid er ventetid, forberedelsestid, og jammen gjør vi mye i adventstiden. Vi gjør mye for andre. La dagens oppfordring om å dele det du har, bli med deg inn i advent og julehøytid.

**INGVILD HELENE
MYDSKE FALLEGÅRD**

4. søndag i adventstiden

18. desember 2011

Prekentekest: Lukas 1, 39–45

Lesetekster: Mika 5,1–4a; Fil 4,4–7

Disse linjer skrives en sensommerdag i London med sterke inntrykk etter en tur til Det hellige land forrige uke friskt i minne. Turdeltakerne var norske utenlandsstudenter, og gruppen utgjorde bredden i nordmenns forhold til kristen tro og tradisjon, humanetikere, så vel ateistiske som agnostiske via tvilende kirke-medlemmer til aktivt praktiserende kristne. Det er stadig sterkt å komme til områdene som utgjorde Jesu nærmiljø, bygdene og småbyene i Galilea. Vi snakket i gruppen gjennom mange middager om tro og ikke tro, de gamle fortellingene som har preget nordmenn i hundrevis av år, enten man tror eller ikke tror. Jeg fortalte dem at i urtiden – da jeg gikk på barneskolen – hadde vi fire rullegardinkart i alle klasserom (Bill Gates var enda tenåring og hadde ikke oppfunnet Power Point). De fire kartene var:

- 1) Norge (delt i sør og nord)
- 2) Europa
- 3) Verden
- 4) Israel.

Israelskartet var i større målestokk enn Norge, så det var lettere å finne Tiberias enn Trondheim, og adskillig lettere å finne Jerusalem enn Bergen (den naturlige norske ekvivalent). Nordmenn hadde altså et intenst nært forhold til Bibelens land, og for en bergenser var nok Gennesaretsjøen viktigere enn Mjøsa. Slik er det ikke lenger for de fleste. Den norske enhetskulturen hvor alle så israelskartet for seg, og alle hadde et forhold til søndagsskolens sjø, var på samme måte som NRK-monopolets enhetskultur. Det er ikke slik lenger. Likevel ligger de gamle tekstene om Jesus, hans mor, hans far, hans slektninger, disipler og venner som et uklart bakteppe for mange. Jesus respekteres, selv om han ikke tros på som Guds sønn. Jeg merker når jeg leser de hellige tekstene på de hellige stedene, at de stadig har kraften i seg også i møte med nye og unge lyttere.

Dagens perikope er hentet fra de to intenst innholdsfulle første kapitlene i Lukas, som blant annet inneholder fortellingen om bebud-

delsen, juleevangeliet og de tre liturgiske nøkkeltøkene fra kirkens tidebønner, lovsangene Benedictus, Magnificat og Nunc Dimittis. Like før Maria bryter ut i sin lovsang, Magnificat, kommer dagens tekst, møtet mellom Maria og hennes slektning Elisabeth. Sistnevnte var godt på vei med sitt svangerskap med ham som skulle bli Johannes døperen, den siste og største i rekken av profetskikkelser israelsfolket hadde fostret. Førstnevnte var i starten av svangerskapet med Barnet som engelen Gabriel hadde varslet Maria om. Fosteret var stort nok til å hilse Maria som skulle bære frem den som han ikke var verdig til å løse skoremme for, og teksten forteller at fosteret responderer på den eneste måten et foster kan, med et spark. Dette er første budskap fra Døperen, den store Johannes, som hilser Ham som er enda større.

På tross av vår lutherske kirkes noe blyge forhold til Maria, kan det slås fast at også vår kirke tror at Maria er Guds mor, Theotokos. Hilsenen fra engelen Gabriel, som utgjør første del av Ave Maria-bønnen, er tatt rett fra bebudelsesteksten. Det neste leddet likeså, at Maria er velsignet blant kvinner, er hentet fra Magnificat. Og det neste leddet igjen, at frukten i hennes morsliv er velsignet, er hentet fra dagens perikope. Det er derfor mye vi kan enes om med våre katolske og ortodokse venner som holder Maria umåtelig høyt.

Selv om Maria og alle de hellige må tre et skritt til side når Barnet inntar scenen, er de ikke uten betydning. De tilhører den samme familie av troende til alle tider, som vi i dåpen innlemmes i, de helliges samfunn, det umåtelige fellesskapet av Guds venner til alle tider, som vi også skal få regne som våre venner.

“Det Herren har sagt henne, skal gå i oppfyllelse,” konkluderer Elisabeth med. Og så går sceneteppet langsomt til side for julens store tablå, når Jesusbarnet blir født i stallen i Betlehem. Men det er altså først neste uke. I mellomtiden: God adventstid, i glede og forventning.

TORBJØRN HOLT
Sjømannsprest i London

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Agder og Telemark bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 08.09. 2011 foretatt følgende tilsetninger:

Lisbeth Heie Gregersen som sokneprest i Sarpsborg prosti med tjenestested Tune sokn.

Merete Kavli som sokneprest i Østre Romerike prosti med tjenestested Årnes sokn.

Berit Movik Lo i 50 % stilling som rådgiver diakoni og internasjonal spørsmål.

Åslaug Sødal Gabestad i 50 % stilling som rådgiver menighet og misjon.

Jan Mathisen i 50 % stilling som rådgiver diakoni.

Vi har mottatt bekreftelse på at de tar imot stillingene.

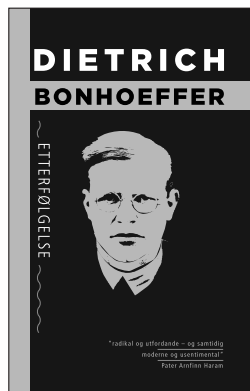
Dietrich Bonhoeffer

ETTERFØLGELSE

Ny oversettelse av gammel klassiker ved Knut Grønvik.

"Denne boka er en klassiker i den kristne verdenslitteraturen. Bonhoeffer advarer mot den billige nåden og troen uten konsekvenser, og oppfordrer oss til å følge Jesus. For ham selv kom etterfølgelsen til å koste ham livet. Hvem vet hva den vil koste oss?"

*Halvor Nordhaug,
biskop i Bjørgvin*

Kr 299,-

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCEVIESSU

Universitetssykehuset har ledig følgende stilling:

Universitetssykehuset Nord-Norge HF (UNN) er et universitetssykehus som tilbyr befolkningen i den nordligste landsdel medisinsk spisskompetanse av høy kvalitet. Samtidig er UNN lokalsykehus for Troms og deler av Nordland. Foretaket har 5800 ansatte. Virksomheten skal bygge på kvalitet, trygghet, respekt og omsorg.

Sykehusprest UNN Tromsø

Prestetjenesten

Det er ledig vikariat med mulighet for fast tilsetting i 100 % stilling som sykehusprest ved Universitetssykehuset i Nord-Norge, med tjenestested Tromsø.

Prestene i Tromsø deltar i døgnbasert vaktordning etter nærmere avtale.

Av arbeidsoppgavene kan nevnes:

- Eksistensielle, åndelige samtaler og sjelesorg overfor pasienter og pårørende med ulike livssynsmessige/religiøs bakgrunn
- Møte med mennesker i kriser
- Kirkelige handlinger og ritualer
- Undervisning
- Veiledning

Kvalifikasjoner som ved tilsetting i Den norske Kirke.

Lønn etter avtale.

Det legges vekt på pastoral-klinisk utdannelse eller annen relevant kompetanse, gode samarbeidsevner, personlig egnethet og erfaring.

Kvinner oppfordres til å søke.

Nærmere opplysninger ved henvendelse til sykehusprest Håkon Augdal, tlf. 77 62 60 93/938 25 080 eller e-post: hakon.augdal@unn.no.

Vennligst oppgi minst to referanser. Tiltredelse snarest.

Se også www.unn.no/jobsok. Søknadsfrist 31.10.2011.

Jobbnorge.no

'Proselyttisme - omvendelse - trosbytte' - Fagdag i Missiologisk Forum, NORME 24.november kl 9-14 på MF

Fokus på et dokument som Vatikanet, Kirkenes Verdensråd og World Evangelical Alliance står bak: 'Christian Witness in a Multi-Cultural World: Recommendations for a Code of Conduct'.

Fokus på Oslokoalisjonens dokument fra 2009 *Ground Rules for Missionary Activities*.

Detaljprogram med info om priser og påmelding kan fås hos post@norme.no.

Leo Maasburg

MOR TERESA DE GODE HISTORIENE

Oversatt av Eyolf Berg

I forbindelse med 100-årsdagen for Mor Teresas fødsel har forfatteren samlet de utrolige og kostelige historiene, de små og store undrene som han fikk oppleve sammen med vår tids mest omtalte og aktede nonne, hun som ble kalt "de fattiges engel".

Historiene forteller om en grenseløs tillit til Guds kjærlighet, om en tro som kan flytte fjell og om et håp som aldri dør.

Kr 349,-

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), fung. sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

